

योधयिष्यामि सैन्यानि नाशयन् सर्वसोमकान् । न च मां पाण्डवा युद्धे योधयिष्यन्ति हर्षिताः ।

॥ सञ्जय उवाच ॥ स एवमभ्यनुज्ञातश्चक्रे सेनापतिं ततः । द्रोणस्तव सुतो राजन् विधिदृष्टेन कर्मणा ।

अथाभिषिषिचुर्द्रोणं दुर्योधनमुखा नृपाः । सैनापत्ये यथा स्कन्दं पुरा शक्रमुखाः सुराः ।

ततो वादित्रघोषेण शङ्खगनाञ्च महास्वनैः । प्रादुरासीत् कृते द्रोणे हर्षः सेनापतौ तदा ।

ततः पुण्याहघोषेण स्वस्तिवादस्वनेन च । संस्तवैर्गीतशब्दैश्च सूतमागधवन्दिनां ।

जयशब्दैर्दिजाग्याणां सूतानां नर्तितैस्तथा । सत्कृत्य विधिना द्रोणं मेनिरे पाण्डवान् जितान् ।

॥ सञ्जय उवाच ॥ सैनापत्यन्तु सम्प्राप्य भारद्वाजो महारथः । युयुत्सुर्युधामन्युश्च सैन्यानि प्रायात्तव सुतः सह ।

सैन्धवश्च कलिङ्गश्च विकर्णश्च तवात्मजः । दक्षिणं पार्श्वमास्थाय समतिष्ठन्त दंशिताः ।

प्रपञ्चः शकुनिस्तेषां प्रवरैर्हयसादिभिः । ययौ गान्धारकैः सार्द्धं विमलप्रासयोधिभिः ।

कृपश्च कृतवर्मा च चित्रसेनो विविंशतिः । दुःशासनमुखा यत्ताः सव्यं पक्षमपालयन् ।

तेषां प्रपञ्चाः काम्बोजाः सुदक्षिणपुरःसराः । ययुरश्वैर्महावेगैः शकाश्च यवनैः सह ।

मद्रास्त्रिगर्त्ताः साम्बठाः प्रतीच्यादीचमालवाः । शिवयः शूरसेनाश्च शूद्राश्च मलदैः सह ।

सौवीराः कितवाः प्राच्या दाक्षिणात्याश्च सर्वशः । तवात्मजं पुरस्कृत्य सूतपुत्रश्च पृष्ठतः ।

हर्षयन्तः स्वसैन्यानि बलेषु बलमादधत् । ययौ वैकर्त्तनः कर्णः प्रमुखे सर्वधन्विनां ।

तस्य दीप्तो महाकायः स्वान्यनीकानि हर्षयन् । हस्तिकचो महाकेतुर्व्वभौ सूर्य्यसमद्युतिः ।

न भीष्मव्यसनं कश्चिद्दृष्ट्वा कर्णममन्यत । विशाकाश्चाभवन् सर्वे राजानः कुरुभिः सह ।

दृष्ट्वाश्च बहवो योधास्तत्राजल्पन्त सङ्गताः । न हि कर्णं रणे दृष्ट्वा युधि स्थास्यन्ति पाण्डवाः ।

कर्णे हि समरे शक्नो जेतुं देवान् सवासवान् । किमु पाण्डुसुतान् युद्धे हीनवीर्य्यपराक्रमान् ।

भीष्मेण तु रणे पार्थाः पालिता बाहुशालिना । तांस्तु कर्णः शरैस्तोत्तैर्नाशयिष्यति संयुगे ।

एवं ब्रुवन्तस्तेऽन्योऽन्यं दृष्टरूपा विशाम्यते । राधेयं पूजयन्तश्च प्रशंसन्तश्च निर्धयुः ।

अस्माकं शकटव्यूहो द्रोणेन विहितोऽभवत् । परेषां क्रौञ्च एवासोऽबूहो राजन् महात्मना ।

प्रीयमाणेन विहितो धर्मराजेन भारत । व्यूहप्रमुखतस्तेषां तस्यतुः पुरुषधभौ ।

वानरध्वजमुच्छ्रित्य विष्वक्सेनधनञ्जयौ । ककुदं सर्वसैन्यानां धाम सर्वधनुश्रतां ।

आदित्यपथगः केतुः पार्थस्यामिततेजसः । दीपयामास तत्सैन्यं पाण्डवस्य महात्मनः ।

यथा प्रज्वलितः सूर्य्या युगान्ते वै वसुन्धरा । प्रदहनद्दृश्यते तद्वत् केतुः पार्थस्य धीमतः ।

योधानामर्जुनः श्रेष्ठो गाण्डीवं धनुषा वरं । वासुदेवश्च भूतानां चक्राणाञ्च सुदर्शनं ।

चत्वार्य्यैतानि तेजांसि वहन् श्वेतहथो रथः । परेषामग्रतस्तस्यौ कालचक्रमिवोद्यतं ।

एवं तौ सुमहात्मानौ बलसेनाग्रगण्यौ । तावकानां मुखे कर्णः परेषाञ्च धनञ्जयः ।

तौ जातावभिसंरब्धौ परस्परवधैषिणौ । श्रवेक्ष्यतां तदान्योऽन्यं समरे कर्णपाण्डवौ ।

ततः प्रयाते सहसा भारद्वाजे महारथे । आर्त्तनादेन घोरेण वसुधा समकम्पत ।